

**ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ
ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

**Εκπαιδευτικό Σενάριο
«Διαβάζοντας τα Αναγνωστικά»**

Αρχοντία Μαντζαρίδου

Υλοποίηση:

TREK consulting

Εισαγωγικά

Η Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ, με την ψηφιοποίηση και διάθεση, μέσω διαδικτύου, σχολικών εγχειριδίων που έχουν αξιοποιηθεί στις ελληνικές αίθουσες διδασκαλίας από τον 19^ο αιώνα έως το 1982, απευθύνεται κύρια σε εκπαιδευτικούς και μαθητές/τριες. Πρόκειται για τους πρωταγωνιστές της εκπαιδευτικής διαδικασίας και, ως εκ τούτου, η Ιστορική Συλλογή μπορεί να αποτελέσει ένα μέσο για να αντιληφθούν τον πληροφοριακό, παιδαγωγικό και πολιτικό ρόλο που επιτελεί το σχολικό εγχειρίδιο αλλά και τις συγκεκριμένες πολιτιστικές, ιδεολογικές και κοινωνικές λειτουργίες που ασκεί, οι οποίες αλλάζουν και μεταβάλλονται ανάλογα με τις εκπαιδευτικές και κοινωνικές συνθήκες.

Το σχολικό εγχειρίδιο, ως φορέας κοινωνικοποίησης, στο πέρασμα των χρόνων, μπορεί να φωτίσει τις κυρίαρχες κοινωνικές και πολιτικές αξίες. Ως κοινωνικό προϊόν είναι φορέας της επίσημης κρατικής ιδεολογίας με τα οποία επιδιώκεται η μεταβίβαση της επίσημης γνώσης στους/στις μαθητές/τριες. Επομένως, η μελέτη του περιεχομένου του σχολικού εγχειριδίου, στις εκάστοτε χρονικές περιόδους, απαντά στα αποδεκτά πρότυπα συμπεριφοράς, στις κυρίαρχες κοινωνικές και πολιτικές αξίες και στο επίπεδο ανάπτυξης των επιστημών.

Η Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ αποτελεί ένα πολυσύνθετο υλικό που υπόκειται σε πολλαπλές αναγνώσεις. Το είδος των δράσεων που είναι δυνατό να εμπλακούν οι μαθητές και οι μαθήτριες, εξερευνώντας το υλικό αυτό, εξαρτάται από το γνωστικό και γενικότερα διδακτικό στόχο που έχει θέσει ο εκπαιδευτικός.

Περιγραφή

Το διδακτικό σενάριο έχει γενικό σκοπό να φέρει τους μαθητές και τις μαθήτριες σε επαφή με την Ιστορική Συλλογή και να τους/τις εμπλέξει σε δράσεις εξερεύνησης των Αναγνωστικών που πρωταγωνίστησαν στο Δημοτικό Σχολείο. Επιλέχθηκε η πρώτη εκπαιδευτική πρόταση για την εμπλοκή των μαθητών/τριών με την Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ να σχετιστεί με Αναγνωστικά καθώς πρόκειται για το σχολικό εγχειρίδιο στο οποίο βασίστηκε «η διάπλαση των μαθητών». Όπως αναφέρεται στα αναλυτικά προγράμματα και σε νομικά κείμενα στα Αναγνωστικά στηρίχθηκε τόσο η γλωσσική όσο και η ηθική, θρησκευτική, εθνική δηλαδή η γενικότερη ιδεολογική διαμόρφωση των παιδιών. Στα Αναγνωστικά περιέχονταν κείμενα θρησκευτικά, ιστορικά αλλά και κείμενα που προβάλλουν την ιδεολογική αντίληψη της εποχής και τα κυρίαρχα κοινωνικά πρότυπα. Οι μαθητές/τριες καθώς καλούνταν να επαναλάβουν, απομνημονεύσουν, σχολιάσουν, αντιγράψουν τα κείμενα αυτά ενσωμάτων τις αξίες που αυτά περιείχαν. Η συχνή επανάληψη των κειμένων γινόταν είτε μέσω της αναγνωστικής εξάσκησης, της καλλιγραφίας και ορθογραφίας είτε με την αποστήθιση ποιημάτων, δηλαδή με εκπαιδευτικές τεχνικές μάθησης ανάλογα με τον εκάστοτε διδακτικό στόχο. Ωστόσο, η επανάληψη επέτρεπε την εύκολη αφομοίωση των αξιών, διδαγμάτων και αρχών που τα κείμενα αυτά περιείχαν με τρόπο έμμεσο και σχεδόν ανεπαίσθητο εξουδετερώνοντας τη δυνατότητα κριτικής αντίστασης (Φραγκουδάκη 1987: 11-13). Επιπλέον, το 19^ο και αρχές του 20^{ου} αιώνα για μεγάλο μέρος του μαθητικού πληθυσμού τα Αναγνωστικά

αποτελούσαν τη μοναδική πηγή γνώσης.

Στις δραστηριότητες που θα ακολουθήσουν θα ζητηθεί από τους/τις μαθητές/τριες να διερευνήσουν τα Αναγνωστικά σε διαφορετικά ερμηνευτικά πλαίσια. Ως εκ τούτου, θα κληθούν να αναζητήσουν τους δημιουργούς των Αναγνωστικών, να τα προσεγγίσουν κριτικά με γνώμονα τη χρονολογική τους εμφάνιση στις σχολικές αίθουσες, να ανακαλύψουν διαφορές και ομοιότητες στα Αναγνωστικά των διαφορετικών πολιτικών και κατά συνέπεια εκπαιδευτικών επιταγών. Πρόκειται για δραστηριότητες που θα μπορούσαν να επεκταθούν συνδεδεμένες στο «εδώ και το τώρα» του εκπαιδευτικού και των μαθητών του και, ως εκ τούτου, είναι δυνατό να αξιοποιηθούν δημιουργικά (και τμηματικά) και να συνδυαστούν με άλλες πηγές και τεκμήρια σε νέες διδακτικές προτάσεις.

Το προτεινόμενο διδακτικό σενάριο συνδέεται με τα ΔΕΠΣ-ΑΠΣ του μαθήματος της Γλώσσας καθώς προάγει τη διαφοροποίηση στη διδασκαλία προτείνοντας διαφορετικές μαθητικές δράσεις με έναν κριτικό τρόπο προσέγγισης των Αναγνωστικών. Τα σχολικά εγχειρίδια των Αναγνωστικών θα προσεγγιστούν ως δείκτες κοινωνικών παραμέτρων και ως μηχανισμοί δόμησης ταυτοτήτων, ιδεολογιών, στάσεων και συμπεριφορών που υπήρξαν κυρίαρχες την εποχή της έκδοσής τους.

Παιδαγωγικό Πλαίσιο

Το παιδαγωγικό πλαίσιο υιοθετεί τις προσεγγίσεις που βασίζονται στην μακροκλίμακα της κριτικής - χειραφετικής παιδαγωγικής και στη μικροκλίμακα της κριτικής σκέψης. Αντλώντας από την κριτική θεωρία, μελετώντας το παρελθόν επιχειρούμε τη διερεύνηση των σύγχρονων κοινωνικών και ιδεολογικών συνθηκών μέσα από διαδικασίες που δεν μπορεί παρά να είναι συγκριτικές, αναλυτικές και διερευνητικές. Σε αντίθεση με τη συντηρητική άποψη ότι η παιδαγωγική είναι απλώς ένα σύνολο στρατηγικών και δεξιοτήτων προκειμένου να διδάξουμε ένα προκαθορισμένο θέμα, η κριτική παιδαγωγική ορίζεται ως μια ηθική και πολιτική πρακτική που αντιπροσωπεύει μια σκόπιμη προσπάθεια εκ μέρους των εκπαιδευτικών να επηρεάσουν πώς και ποια γνώση, αξίες και υποκειμενικότητες παράγονται μέσα από ιδιαίτερα σύνολα κοινωνικών σχέσεων. Η παιδαγωγική γίνεται κατανοητή σε αυτό το πλαίσιο ως πολιτική και ηθική πρακτική που εκλαμβάνει την εκπαίδευση ως πρόγραμμα σχετικό με την τρέχουσα προσπάθεια για μια ουσιαστική δημοκρατία. Σε αυτό το πλαίσιο, η γνώση του παρελθόντος, η μελέτη και ερμηνεία του πώς φτάσαμε έως εδώ είναι καίριας σημασίας προκειμένου να μπορούμε να κατανοήσουμε το σχολείο ως κουλτούρα, εξουσία, γνώση και εμπειρία που ενώνονται για να παράγουν ιδιαίτερες ταυτότητες, αφηγήσεις και κοινωνικές πρακτικές.

Οι διδακτικές πρακτικές, σύμφωνα με την κοινωνικοπολιτιστική θεωρία του Vygotsky, τοποθετούν στο κέντρο της μελέτης την κοινωνική ομάδα και όχι το άτομο. Η διαδικασία κατανόησης αντιμετωπίζεται ως κοινωνική δραστηριότητα παρά ως ψυχολογική. Η γνωστική ανάπτυξη επηρεάζεται από τις προσωπικές εμπειρίες του κάθε ατόμου, την ποικιλία των νοημάτων μέσω της γλώσσας και την

συνεργατική διερεύνηση ως τη συλλογική και κοινωνική διαδικασία ανταλλαγής σημασιών και εσωτερίκευσης της γνώσης.

Γενικός Σκοπός

Σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο γενικός σκοπός του προτεινόμενου διδακτικού σεναρίου είναι η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και ιστορικής συνείδησης των μαθητών και μαθητριών μέσα από τη γνωριμία και διερεύνηση της Ιστορικής Συλλογής του ΙΕΠ.

Ειδικοί Στόχοι

Επιδιώκεται οι μαθητές και μαθήτριες να:

- Αποκτήσουν ιστορικές γνώσεις σχετικά με τα σχολικά εγχειρίδια που χρησιμοποιήθηκαν στα ελληνικά σχολεία και να εμβαθύνουν σε θέματα που αφορούν στη μορφή, το περιεχόμενο, τους δημιουργούς των βιβλίων αυτών (συγγραφείς και καλλιτέχνες).
- Να διερευνήσουν, μέσω της δημιουργίας υποθέσεων και επιβεβαίωσης ή διάψευσης, γνώσεις που σχετίζονται με την κατανόηση κειμένων και την παραγωγή λόγου.
- Να γνωρίσουν σημαντικούς συγγραφείς και να διερευνήσουν τα Αναγνωστικά που έγραψαν συγκρίνοντας την εποχή, το ύφος, τη γλώσσα και το περιεχόμενο.
- Να ταξινομήσουν σε χρονολογική σειρά τα Αλφαβητάρια και να τα συγκρίνουν μεταξύ τους ως προς τη γλώσσα και την εικονογράφηση.
- Να συνδέσουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους σχετικά με το περιεχόμενο και τη γλώσσα των Αναγνωστικών με την εποχή τους.
- Να ανακαλύψουν τις αλλαγές που προέκυψαν στις εκδόσεις των ίδιων Αναγνωστικών και να ερμηνεύσουν τα αίτια που επέβαλλαν τις αλλαγές αυτές.
- Να προσεγγίσουν τα Αναγνωστικά με βάση θεματικές κατηγορίες αποδομώντας και ανασυνθέτοντας σε νέα σχήματα το περιεχόμενο των βιβλίων αυτών.
- Να κατανοήσουν κείμενα γραμμένα στην καθαρεύουσα και να τα αποδώσουν στη δημοτική.
- Να συνδέσουν εικόνα και κείμενο, να ανακαλύψουν ήρωες και να παράγουν αξιολογικά κείμενα.

Τάξεις στις οποίες απευθύνεται

Στις τρεις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου.

Προτεινόμενη διάρκεια

Κάθε δραστηριότητα απαιτεί για την ολοκλήρωσή της δύο διδακτικές ώρες.

Προϋποθέσεις Υλοποίησης

Προϋπάρχουσα γνώση ιστορικού πλαισίου

Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα πρέπει να γνωρίζουν ότι τα πρώτα βιβλία που εισάγονται ως σχολικά εγχειρίδια στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση ήταν τα Αλφαβητάρια τα οποία στη συνέχεια τιτλοφορούνται Αναγνωστικά και για πολλά χρόνια αποτελούν για τα παιδιά τη βασική πηγή κατανόησης του κόσμου. Ακόμα, θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η δημοτική γλώσσα δεν αποτελούσε την επίσημη γλώσσα του σχολείου και ότι η καθαρεύουσα αρχικά και η απλή καθαρεύουσα στη συνέχεια ήταν η γλώσσα στην οποία διάβαζαν και έγραφαν οι μαθητές/τριες. Περισσότερα για το ιστορικό πλαίσιο και μια επιστημονική ανάλυση για τα σχολικά εγχειρίδια μπορεί να δει κανείς στα επιστημονικά κείμενα που πλαισιώνουν την Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ.

Προϋπάρχουσα γνώση και εξοικείωση μαθητών, μαθητριών και διδασκόντων με χρήση βασικών εργαλείων Η/Υ.

Εξοικείωση σχολικής ομάδας σε ομαδοσυνεργατικές μεθόδους εργασίας και παραγωγής συλλογικής εργασίας.

Δραστηριότητες

1^η διδακτική ώρα / 1^η Δραστηριότητα «Συγγραφείς και Λογοτέχνες»

Συγγραφείς των Αναγνωστικών υπήρξαν κυρίως παιδαγωγοί αλλά και γνωστοί λογοτέχνες που για πολλά χρόνια υπέγραψαν Αλφαβητάρια και Αναγνωστικά για όλες τις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Οι συγγραφείς αυτοί γράφοντας Αναγνωστικά ενεπλάκησαν στους γλωσσικούς αγώνες και τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις της εποχής τους και επιχείρησαν να μας δώσουν ανάλογα σχολικά βιβλία που ως τέτοια υπακούουν σε κανόνες και προδιαγραφές. Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα γνωρίσουν τα Αναγνωστικά σημαντικών λογοτεχνών μας και θα αναζητήσουν θέματα που κυριαρχούν μέσα σε αυτά και τις αξίες που τα διαπνέουν.

2^η διδακτική ώρα / 2^η Δραστηριότητα «Ήρωες και Ηρωίδες»

Οι ήρωες και οι ηρωίδες των παλιών Αναγνωστικών αποτέλεσαν πρόσωπα αναφοράς σε πολλές γενιές μαθητών και μαθητριών. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα επιδιώκει την αναβίωση αυτών των ηρώων καθώς και την διερεύνηση της εποχής τους και των κοινωνικών επιταγών της. Για παράδειγμα, σε κάποια Αναγνωστικά κυριάρχησαν οι χαρακτήρες που τοποθετούνται στους δύο πόλους του καλού και του κακού προκειμένου να φωτιστούν συγκεκριμένες αξίες και διδάγματα. Γενικότερα, αρκετοί από τους πρωταγωνιστές των Αναγνωστικών είναι ακόμα και σήμερα αναγνωρίσιμοι και οι μαθητές/τριες θα ανακαλύψουν στον κόσμο αυτών των ηρώων τα προτάγματα περασμένων εποχών κατανοώντας ότι οι ήρωες αυτοί είναι προϊόντα της εποχής τους.

3^η διδακτική ώρα / 3^η Δραστηριότητα «Βιβλία Όνομα και Πράγμα»

Πολλά Αναγνωστικά που κυκλοφόρησαν το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα έφεραν τίτλους και με αυτούς έμειναν γνωστά μέχρι σήμερα. Οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να ανακαλύψουν τα Αναγνωστικά αυτά και να μελετήσουν χαρακτηριστικά κείμενα που ενέπνευσαν τους τίτλους τους.

4^η διδακτική ώρα / 4^η Δραστηριότητα «Όλα Αλλάζουν»

Τα Αναγνωστικά, καθώς αποτύπωναν την κυρίαρχη ιδεολογία της εποχής τους, προσαρμόζονταν στην εκάστοτε εκπαιδευτική πολιτική. Ως εκ τούτου, συναντάμε Αναγνωστικά τα οποία άλλαξαν γλώσσα, εξώφυλλα και περιεχόμενο προκειμένου να ανταποκριθούν στις νέες πολιτικές και κοινωνικές επιταγές. Οι μαθητές και μαθήτριες θα προβούν σε συγκριτικές μελέτες κάποιων αναγνωστικών και θα συνδέσουν τις αλλαγές αυτές με σημαντικές ιστορικές συγκυρίες.

5^η διδακτική ώρα / 5^η Δραστηριότητα «Όταν Έχω Διάβασμα Βαριέμαι»

Μια περιπλάνηση στους εκδοτικούς οίκους των Αναγνωστικών που κυριάρχησαν στις σχολικές αίθουσες επιχειρεί η παρούσα δραστηριότητα. Ξεκινώντας από τα βιβλιοπωλεία, που πολλές φορές στα τέλη του 19^{ου} και αρχές του 20^{ου} αιώνα αναλάμβαναν τις εκδόσεις των σχολικών εγχειριδίων, περνάμε στο Οργανισμό Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων για να καταλήξουμε στον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων ο οποίος πρωταγωνίστησε στην έκδοση των διδακτικών βιβλίων του δημοτικού, γυμνασίου και λυκείου από το 1960 έως το 2012. Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα αναζητήσουν τους Εκδοτικούς Οίκους και τα Αναγνωστικά που εξέδωσαν. Δεδομένου ότι μέχρι την ίδρυση του Οργανισμού Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων εγκρίνονταν περισσότερα από ένα Αναγνωστικά για κάθε τάξη τα οποία εκδίδονταν από διαφορετικούς εκδοτικούς οίκους και οι δάσκαλοι επέλεγαν το Αναγνωστικό που θα διδάξουν, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα αναζητήσουν τα Αναγνωστικά που εγκρίθηκαν και εκδόθηκαν την ίδια σχολική χρονιά για την ίδια τάξη και θα επιχειρήσουν μία συγκριτική μελέτη τους.

6^η διδακτική ώρα / 6^η Δραστηριότητα «Πρωτογράμματα»

Στη συγκεκριμένη δραστηριότητα στόχος είναι η παραγωγή δημιουργικού λόγου από τους μαθητές και τις μαθήτριες. Η έμπνευση θα δοθεί από τα καλλιτεχνικά πρωτογράμματα που κυριάρχησαν σε αρκετά Αναγνωστικά και τα κείμενα που αφορούσαν.

7^η διδακτική ώρα / 7^η Δραστηριότητα «Τα Αλφαβητάρια στη Σειρά»

Στη τελευταία δραστηριότητα επιχειρείται η αναζήτηση και κριτική επιλογή των Αναγνωστικών για την πρώτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου τα οποία ονομάζονταν «Αλφαβητάρια». Τα παιδιά καλούνται να δημιουργήσουν μία χρονογραμμή η οποία θα αποτελείται από εκείνα τα πρώτα Αλφαβητάρια που καθόρισαν την επίσημη γλώσσα του σχολείου, την αισθητική των σχολικών βιβλίων και έμαθαν στους μαθητές τα πρώτα τους γράμματα.

Στα Φύλλα Εργασίας που ακολουθούν οι μαθητές/τριες καλούνται να αξιοποιήσουν διαδικτυακά εργαλεία προκειμένου να δημιουργήσουν παρουσιάσεις, να αναπαραστήσουν χρονογραμμές και να αναπτύξουν εννοιολογικούς χάρτες. Προτείνονται εργαλεία Web 2.0 τα οποία είναι εύκολα στη χρήση, δωρεάν και κυρίως επιτρέπουν τη συνδιαμόρφωση του περιεχομένου καθώς προάγουν μαθητικές συνεργατικές δράσεις μέσα στη νέα επικοινωνιακή πραγματικότητα των διαδικτυακών περιβαλλόντων.

1. Το Tiki-Toki (<http://www.tiki-toki.com/>) παρέχει έναν εύκολο και γρήγορο τρόπο για τη δημιουργία εντυπωσιακών, διαδραστικών χρονογραμμών που μπορούν να δημοσιευθούν στο διαδίκτυο. Στο Tiki-Toki μπορούν να ενσωματωθούν βίντεο, εικόνες ενώ για κάθε χρονογραμμή δημιουργεί έναν κώδικα με τον οποίο η χρονογραμμή ενσωματώνεται σε άλλες ιστοσελίδες.
2. Το Prezi είναι μία εφαρμογή δημιουργίας και διαμοιρασμού παρουσιάσεων πάνω σε ένα, εικονικό ασπροπίνακα στον οποίο περιλαμβάνονται όλες οι πληροφορίες. Μπορούν να εισαχθούν εικόνες, μουσική, βίντεο, διασυνδέσεις τα οποία οργανώνονται σε πλαίσια. Η διαδρομή φτιάχνεται βήμα βήμα στις διάφορες περιοχές. Επιτρέπει και την εστίαση σε οποιαδήποτε μέρος χάρη στο Zooming User Interface (ZUI) που διαθέτει.
3. Η Google (<https://drive.google.com/>) προσφέρει, μεταξύ άλλων, έγγραφα κειμένου και διαφάνειες για παρουσιάσεις. Τα έγγραφα της Google λειτουργούν συνεργατικά καθώς οι μαθητές/τριες μας μπορούν να εργαστούν πάνω στο ίδιο έγγραφο ταυτόχρονα όπου κι αν βρίσκονται. Στα έγγραφα της Google υπάρχει η δυνατότητα του ημερολογίου αλλαγών ώστε η ομάδα συγγραφής να παρακολουθεί την εξέλιξη των εγγράφων και να αξιολογεί τη συνεισφορά του κάθε μέλους. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό είναι η ενσωμάτωση των Google Docs σε ιστοσελίδες.
4. Το Glogster (<http://edu.glogster.com/>) δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας πολυμεσικής, διαδραστικής αφίσας. Ενδεχομένως, το πιο δημοφιλή εργαλείο δημιουργίας ψηφιακής αφίσας. Στο Glogster οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δημιουργήσουν προσωπικούς λογαριασμούς για τους μαθητές τους.
5. Το Padlet (<https://padlet.com/>) είναι μια διαδικτυακή εφαρμογή που δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας συνεργατικού εικονικού τοίχου στον οποίο η ομάδα μπορεί να εκφράσει τις ιδέες της αναρτώντας κείμενο, εικόνα, ήχο και βίντεο. Ο ψηφιακός τοίχος padlet μπορεί να ενσωματωθεί σε ιστοσελίδες.
6. Το Mindomo (<http://www.mindomo.com/>) είναι μία συνεργατική εφαρμογή για την ανάπτυξη εννοιολογικών χαρτών.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

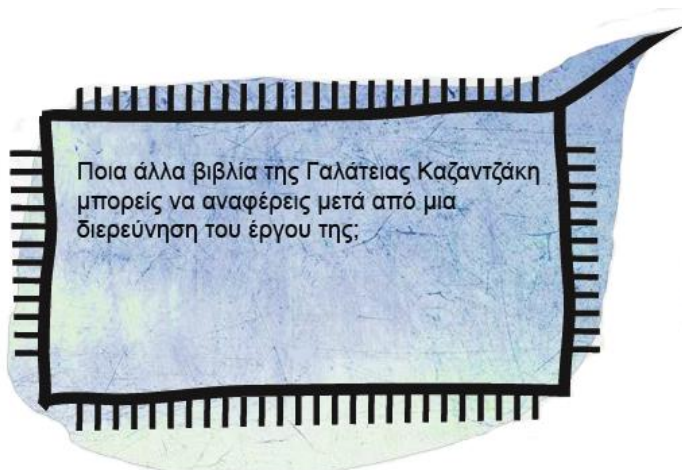
«ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ»

Αναζητήστε στην **Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ** τα Αναγνωστικά των λογοτεχνών που αναφέρονται παρακάτω και φτιάξτε μία ψηφιακή παρουσίαση για τον κάθε λογοτέχνη με τα εξώφυλλα των **Αναγνωστικών** που έχει επιμεληθεί και χαρακτηριστικές σελίδες τους.

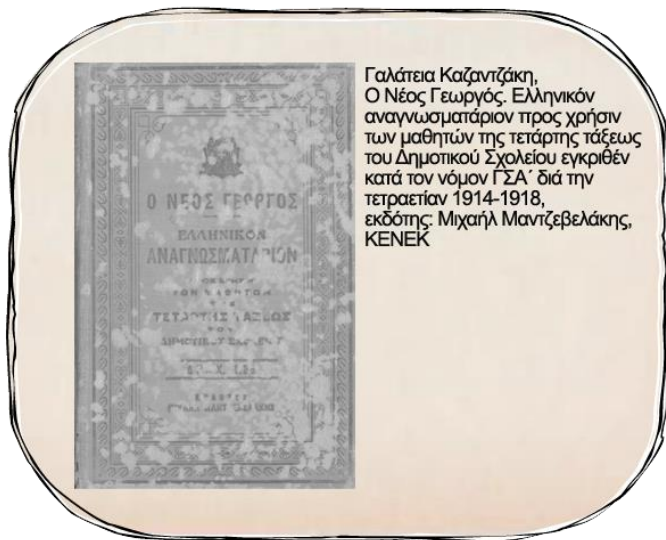
Α. Γαλάτεια Καζαντζάκη



Παρακολουθήστε την τηλεοπτική εκπομπή του Τάσου Ψαρρά **«Εποχές και Συγγραφείς»** για τη Γαλάτεια Καζαντζάκη:



Στο **ΕΚΕΒΙ** (Εθνικό Κέντρο Βιβλίου) θα βρείτε για τη Γαλάτεια Καζαντζάκη και το έργο της.



Γαλάτεια Καζαντζάκη,
Ο Νέος Γεωργός. Ελληνικόν
αναγνωσμάριον προς χρήσιν
των μαθητών της τετάρτης τάξεως
του Δημοτικού Σχολείου εγκριθέν
κατά τον νόμον ΓΣΑ΄ διά την
τετραετίαν 1914-1918,
εκδότης: Μιχαήλ Μαντζεβελάκης,
ΚΕΝΕΚ

Στο «Νέο Γεωργό» κεντρικός ήρωας είναι ο Φώτος, ένα νεαρό αγόρι που αναλαμβάνει προστάτης της μητέρας και της αδελφής του όταν ο πατέρας του πολεμά στον Μακεδονικό Αγώνα.

Τι δουλειά έκανε ο μικρός Φώτος; (σελ. 19) Τι θα τον αναγκάσει να γίνει κλέφτης; (σελ. 23) Ποιος θα τον βοηθήσει και με ποιο τρόπο; Μπορείτε να συγκεντρώσετε τους τίτλους των κεφαλαίων του βιβλίου και να δημιουργήσετε μια μικρή αφήγηση.

Ποιος τελικά είναι ο Νέος Γεωργός; (π.χ. σελ. 47)

Σε όλο το βιβλίο υπάρχει έντονη η αγάπη για την πατρίδα «Όλοι τον τιμούν και τον σέβονται εις το χωρίον, διότι ο Στέφανος, αν και δεν είναι πλούσιος, όμως έχει κάτι ανώτερον και καλύτερον από τα πλούτη, υπηρέτησε με ανδρείαν την Πατρίδα του και προς χάριν της επληρώθη και έχασε το χέρι του» (σελ. 5) αλλά και η έννοια του χρέους.

Στο βιβλίο υπάρχουν δυο επιστολές (σελ. 16 και 42). Ποιοι γράφουν και σε ποιους; Ποιες εκδοχές της έννοιας του χρέους εμφανίζονται έντονα σε κάθε μια επιστολή.

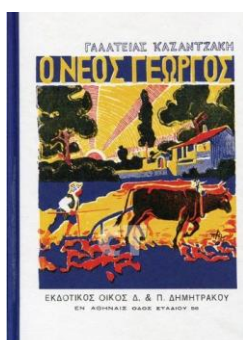
Το χρέος για την εργασία διαπερνάει όλο το βιβλίο «Ο καιρός του Φώτου δεν διήρχετο μόνον με εορτάς, ωραίας διηγήσεις και περιπάτους με τον ιατρόν και τον διδάσκαλον. Ο Φώτος ειργάζετο συνάμα με τόσον ζήλον και τόσην επιμονήν, ώστε, εντός ολίγων μηνών, εκείνος, ο οποίος διήρχετο από τα κτήματα του κυρ Στεφάνου, δεν θα τα ανεγνώριζε πλέον»(σελ. 102).

Σε ποιο κεφάλαιο του βιβλίου αναδύεται το χρέος της προστασίας της φύσης; (π.χ. σελ. 112)

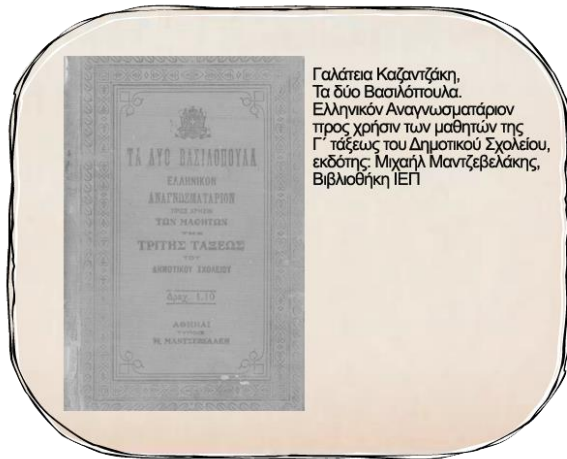
Στο βιβλίο γίνονται αναφορές σε πρόσωπα της αρχαίας μας ιστορίας. Ποια πρόσωπα επιλέγει η συγγραφέας να αναδείξει και ποιες αξίες προβάλλει μέσα από τη ζωή και τη δράση τους;

Πάνω απ' όλα δύο είναι οι κυρίαρχες ιδέες για τους Έλληνες, η ΠΙΣΤΗ και η ΠΑΤΡΙΔΑ.

Μπορείτε να βρείτε σχετικές φράσεις από το βιβλίο που αναδεικνύουν αυτές τις μεγάλες ιδέες;



«Ο Νέος Γεωργός» κυκλοφόρησε αρκετές φορές και στην έκδοση του 1923 προστέθηκε το παρακάτω εξώφυλλο. Εσείς πώς θα ζωγραφίζατε το εξώφυλλο του Νέου Γεωργού;



Γαλάτεια Καζαντζάκη,
Τα δύο Βασιλόπουλα.
Ελληνικόν Αναγνωσματάριον
προς χρῆσιν των μαθητῶν της
Γ΄ τάξεως του Δημοτικού Σχολείου,
εκδότης: Μιχαήλ Μαντζαβελάκης,
Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

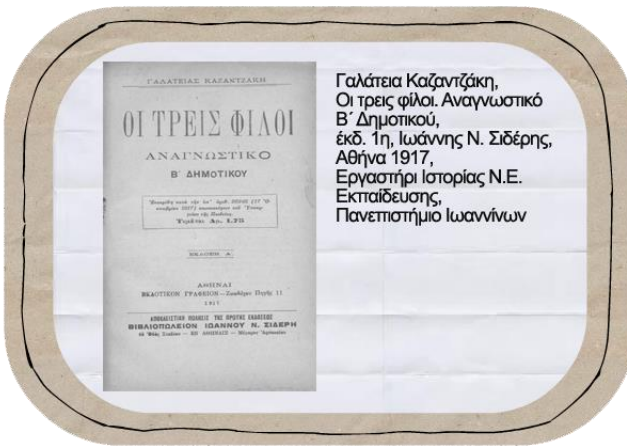
«Τα Δύο Βασιλόπουλα» της Γαλάτειας Καζαντζάκη θυμίζουν το μυθιστόρημά της «Παραμύθι Χωρίς Όνομα».

Ποια είναι το δύο πριγκιπόπουλα και ποιο είναι το σκηνικό του βιβλίου;

Η ιδέα της συνεργασίας διαπερνάει όλο το βιβλίο. Ποιοι συνεργάζονται και για ποιο σκοπό;

Συγκρίνοντας «Τα Δύο Βασιλόπουλα» με τον «Νέο Γεωργό» μπορείτε να διατυπώσετε τις αξίες και τις εκδοχές του χρέους που εμφανίζονται και στα δύο

βιβλία; (Δημιουργήστε ένα έγγραφο κειμένου στα Google Docs και εμπλουτίστε το με σχετικές εικόνες)



Γαλάτεια Καζαντζάκη,
Οι τρεις φίλοι. Αναγνωστικό
Β΄ Δημοτικού,
έκδ. 1η, Ιωάννης Ν. Σιδέρης,
Αθήνα 1917,
Εργαστήρι Ιστορίας Ν.Ε.
Εκπαίδευσης,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Στους «Τρεις Φίλους» της Γαλάτειας Καζαντζάκη αφηγητής είναι ο Παύλος. Ποιο είναι το μεγάλο όνειρο του Παύλου; Ποιος τον βοηθάει να το πραγματοποιήσει; Ποιους γνωρίζει μέσα στο πλοίο που θα γίνουν οι αχώριστοι φίλοι του;

«Οι Τρεις Φίλοι», σαν άλλοι Ροβινσώνες, θα πρέπει να επιβιώσουν σε ένα έρημο νησί.

«Οι Τρεις Φίλοι» αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες με θάρρος, υπευθυνότητα και εργατικότητα. Φτιάξτε μία χρονογραμμή με τις δοκιμασίες αλλά και τα κατορθώματά τους.

Οι ρόλοι των αγοριών και του κοριτσιού πολλές φορές διαχωρίζονται. Μπορείτε να εντοπίσετε σημεία όπου φαίνεται ο διαχωρισμός αυτός;

Στο βιβλίο υπάρχει η αφήγηση δύο παραμυθιών «Η γυναίκα του ψαρά» και «Η κακή μητριά». Με ποιο τρόπο συνδέονται τα δύο αυτά παραμύθια με τις δοκιμασίες και τη ζωή των παιδιών στο νησί;

Τελικά τα παιδιά θα επιστρέψουν στην αγκαλιά της οικογένειάς τους. Ο Παύλος θα πει: «*Τώρα καταλαβαίνω πως όλοι οι άνθρωποι είμαστε αδελφοί, και πως δεν υπάρχει γλυκύτερο πράγμα από την πατρίδα!*» (σελ. 141). Συζητήστε τη φράση αυτή του παιδιού. Σε ποια φάση της ζωής του την λέει. Θα την έλεγε εάν δεν είχε μάθει τόσα για τη ζωή, τη φιλία και τους ανθρώπους στο έρημο νησί;

Δημιουργήστε έναν ψηφιακό τοίχο με αποσπάσματα από τα Αναγνωστικά της Γαλάτειας Καζαντζάκη όπου θα φαίνεται η θέση της Πατρίδας στα σχολικά βιβλία της περιόδου. Πώς συνδέεται αυτή η ιδέα με το ιστορικό πλαίσιο της εποχής που τα συγκεκριμένα Αναγνωστικά γράφτηκαν;

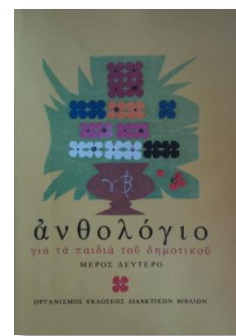
Β. Γρηγόριος Ξενόπουλος

Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος υπήρξε ένας τους περισσότερο δημοφιλής συγγραφείς των παιδιών. Το θρυλικό του περιοδικό «Η Διάπλαση των Παιδών» που κυκλοφορούσε μεταξύ 1896 και 1948 αγαπήθηκε όσο κανένα άλλο από τα παιδιά και τους νέους της εποχής του. Σε κάθε τεύχος ο Ξενόπουλος συνήθιζε να «στέλνει» μια επιστολή της οποίας υπόγραφε πάντα ως εξής: «Σας ασπάζομαι, Φαίδων». Όπως αναφέρει η κόρη του, έγραψε περί τις 3.000 επιστολές [διαβάστε [εδώ](#) τη συνέντευξη της]. Κάποιες από τις επιστολές αυτές μπορείτε να διαβάσετε στα Αναγνωστικά.



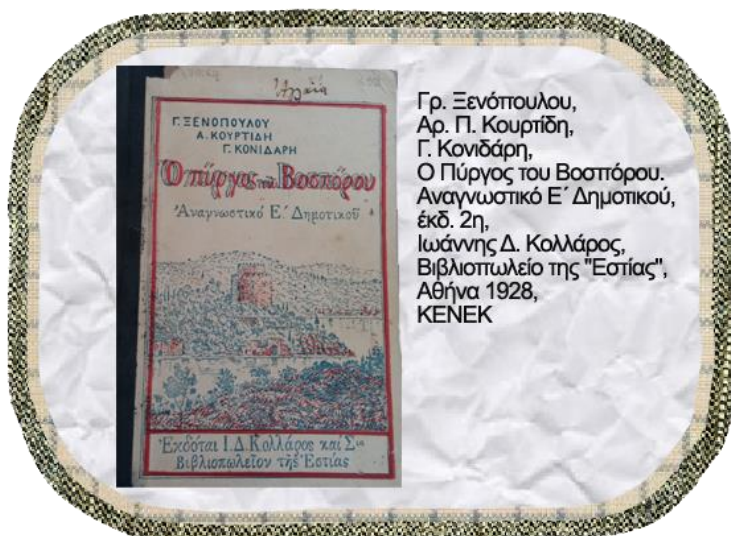
Για παράδειγμα στο διπλανό Αναγνωστικό για την ΣΤ' τάξη του Δημοτικού υπάρχουν δύο από τις περίφημες αυτές επιστολές «Το Πρώτο Πάσχα» σελ. 97 και «Η κατάκτηση του Πόλου» σελ. 259.

Ακόμα στο διπλανό Ανθολόγιο μπορείτε να βρείτε μία ακόμη από τις περίφημες αυτές «Αθηναϊκές



Επιστολές» με τίτλο «Ένα Γατάκι στον Καθρέφτη» (σελ. 92, έκδ. 1975)

Σχετικά με τον Γρηγόριο Ξενόπουλο αναζητήστε περισσότερες πληροφορίες στη [Wikipedia](#) αλλά και στο ντοκιμαντέρ [«ΕΠΟΧΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ»](#) όπου παρουσιάζεται η ζωή και το έργο του μεγάλου αυτού πεζογράφου. Αφού παρακολουθήσετε την παρουσίαση μπορείτε να αναφέρετε τους λόγους της μεγάλης απήχησης που είχαν και έχουν τα έργα του μέχρι τις μέρες μας;



«Ο Πύργος του Βοσπόρου» είναι ένα Αναγνωστικό για την Ε' τάξη το οποίο περιέχει διηγήματα. Ο Γρ. Ξενόπουλος, ο Αρ. Κουρτίδης και ο Γ. Κονιδάρης έκαναν μια εξαιρετική δουλειά προσφέροντάς μας ένα μοναδικό Αναγνωστικό στο οποίο τα κείμενα αναδεικνύουν κάποιες αρετές και αξίες. Στην [Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ](#) θα βρείτε δύο εκδόσεις αυτού του Αναγνωστικού. Όπως εκδόθηκε αρχικά το 1928 και όπως



Γρ. Ξενόπουλου,
Αρ. Π. Κουρτίδη,
Γ. Κονιδάρη,
Ο Πύργος του Βοσπόρου.
Αναγνωστικό Ε' Δημοτικού,
έκδ. 2η,
Ιωάννης Δ. Κολλάρος,
Βιβλιοπωλείο της "Εστίας",
Αθήνα 1931,
ΚΕΝΕΚ

εκδόθηκε αργότερα το 1931. Ανάμεσα στις δύο αυτές εκδόσεις έχουν γίνει κάποιες μικρές αλλαγές. Μπορείτε να τις εντοπίσετε; Από ποιο διήγημα έχει πάρει το Αναγνωστικό αυτό τον τίτλο του; Ποιος ήταν τελικά ο Πύργος του Βοσπόρου και ποια ιστορία εμπλέκεται γύρω από τη φήμη του; Ποιος είναι ο κεντρικός ήρωας; Μπορείτε να τον φανταστείτε και να

φτιάξετε το προφίλ του (ίσως και να τον ζωγραφίσετε).

Παρατηρήστε την εικονογράφηση του Αναγνωστικού. Είναι η ίδια στις δύο εκδόσεις του; Ποια εικονογράφηση σας αρέσει περισσότερο; Ποιος είναι ο εικονογράφος της έκδοσης του 1931. Μια ιδέα είναι να αναζητήσετε και άλλα Αναγνωστικά που έχει εικονογραφήσει ο συγκεκριμένος καλλιτέχνης και να φτιάξετε μία ψηφιακή αφίσα με τα έργα του.



Γρ. Ξενόπουλος,
Γ. Κονιδάρη,
Ο Καλός Δρόμος
Αναγνωστικό
Β' Δημοτικού,
εικονογράφηση:
Α. Βώπτη, έκδ. 8η,
εκδότης Ι. Δ. Κολλάρος
& ΣΙΑ, Αθήνα 1932
Βιβλιοθήκη της Βουλής

Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος είναι ο συγγραφέας ενός ακόμα Αναγνωστικού. Αυτή τη φορά μαζί με τον Γ. Κονιδάρη υπογράφουν ένα Αναγνωστικό για τη Β' τάξη του Δημοτικού «Ο Καλός Δρόμος». Το Αναγνωστικό αυτό θα το βρεις σε τρεις εκδόσεις μέσα στην Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ. Οι εκδόσεις αυτές, το 1928, 1932 και 1934 παρουσιάζουν κάποιες διαφορές.

Για παράδειγμα η έκδοση του 1934 έχει διαφορετικό εξώφυλλο. Ωστόσο, και τα δύο εξώφυλλα των δύο εκδόσεων απεικονίζουν δύο παιδιά να προχωρούν σε έναν δρόμο. Είναι ο «καλός δρόμος» που αναφέρεται στο τελευταίο κεφάλαιο. Ήρωες του βιβλίου είναι δύο παιδιά. Ποια είναι τα παιδιά αυτά και ποιο κεντρικό γεγονός θα σταθεί καθοριστικό ώστε να εμπλακούν οι ζωές τους; [«Η Τρικλοποδιά», σελ. 5, έκδ. 1932 και «Το Πεννητάρι του Σωτήρη», σελ. 19, έκδ. 1932]. Ποια είναι η κατάληξη;



Σε όλο το βιβλίο προβάλλονται κάποιες αρετές και αξίες που οι ήρωές μας καλούνται να αποδείξουν με τις πράξεις τους. Ποιες αρετές είναι αυτές και με ποιο τρόπο τα δύο αυτά παιδιά αποδεικνύουν ότι μπορούν να τις υπερασπιστούν; Για παράδειγμα, η αξία του σχολείου και της εργασίας εμφανίζεται στο «Η Κληματαριά και ο Σκύλος», σελ. 58, έκδ. 1932. Αλλά και αξίες όπως η τιμιότητα, η συγχώρεση, η αλληλοβοήθεια, η υπομονή και η πειθαρχία διακρίνονται μέσα από τις σελίδες του βιβλίου.



Στην πρώτη έκδοση του 1926 το βιβλίο εικονογράφησε ο Φ. Αριστέως ενώ τις δύο επόμενες εκδόσεις του 1932 και 1934 ο Α. Βώπτης.

Οι δύο καλλιτέχνες αποτυπώνουν με τα μολύβια τους σημαντικές σκηνές της ιστορίας οι οποίες πολλές φορές είναι οι ίδιες. Μπορείτε να εντοπίσετε τις ίδιες σκηνές που επέλεξαν οι δύο ζωγράφοι να απεικονίσουν και να παρουσιάσετε τα έργα τους συγκριτικά το ένα με το άλλο;



Μπορείτε να παρουσιάσετε μία κριτική για τους δύο ήρωες από τον «Καλό Δρόμο» του Ξενόπουλου; Μία άλλη ιδέα είναι να προσπαθήσετε μαζί με την ομάδα σας να δημιουργήσετε ένα μικρό σενάριο για κάθε ιστορία και να υποδυθείτε τους ήρωες αυτούς.

Ο Ξενόπουλος αφιέρωσε μεγάλο μέρος του έργου του στα παιδιά. Αναζητήστε λογοτεχνικά κείμενα του Ξενόπουλου στα σχολικά βιβλία της Ιστορικής Συλλογής του ΙΕΠ και παρουσιάστε τα στην τάξη. Ακόμα, σχολιάστε τις διαφορές στον τρόπο ζωής των παιδιών της εποχής του Ξενόπουλου και των σημερινών παιδιών. Για παράδειγμα, λογοτεχνικά κείμενα του Ξενόπουλου μπορείτε να βρείτε στα παρακάτω βιβλία αλλά και σε άλλα ακόμα.



Ν. Κοντόπουλος, Δ. Κοντογιάννης, Γ. Καλαματιανός, Θ. Γιαννόπουλος, Θ. Μαρκόπουλος, **Αναγνωστικό Έκτης Δημοτικού** [1949, 1η Έκδοση]

Γ. Καλαματιανός, Θ. Μακρόπουλος, Ν. Κοντόπουλος, **Νεοελληνικά αναγνώσματα Γ΄ Γυμνασίου** [1964, 3η Έκδοση]

Ν. Κοντόπουλος, Π. Σαμαράς, Χ. Δημητρακόπουλος, **Νεοελληνικά αναγνώσματα Β΄ Γυμνασίου** [1950, 1η Έκδοση]

Γ. Ζαχαρίας Παπαντωνίου

Ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου θα μας χαρίσει ένα από τα πιο «δροσερά» Αναγνωστικά που γράφτηκαν ποτέ τα «Ψηλά Βουνά». Τα «Ψηλά Βουνά» θα τα βρείτε σε διαφορετικές εκδόσεις μέσα στην Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ. Διερευνήστε τις εκδόσεις αυτές και



κατέγραψε τις αλλαγές που έγιναν στο βιβλίο τόσο όσο αφορά την τάξη στην οποία απευθυνόταν, τον εικονογράφο, αλλά και το περιεχόμενό του.

Τα «Ψηλά Βουνά» κυκλοφόρησαν για πρώτη φορά το 1918 στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης του Ελευθέριου Βενιζέλου το 1917 που καθιέρωνε τη δημοτική γλώσσα ως επίσημη γλώσσα στις τέσσερις πρώτες τάξεις του δημοτικού.

Για παράδειγμα συγκρίνετε τη γλώσσα που χρησιμοποιεί ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου στα «Ψηλά Βουνά» (εκδ. 1918) με εκείνη που χρησιμοποιεί η Γαλάτεια Καζαντζάκη στο «**Νέο Γεωργό**» έκδοση 1914-1918.

«Τα Ψηλά Βουνά» αγαπήθηκαν πολύ από τα παιδιά αλλά και από μεγάλους λογοτέχνες της εποχής. **Διαβάστε** την εισαγωγή της ψηφιακής έκδοσης του βιβλίου και βρείτε την αναφορά που κάνει ο Π. Νιρβάνας γι' αυτό. Ο Κωστής Παλαμάς θα πει: «Συγχαίρω το κράτος διότι μας έδωκεν έν μικρόν (μικρόν τάχα;) αριστούργημα».

Κάντε κλικ στη διπλανή εικόνα για να παρακολουθήσετε ένα επεισόδιο της σειράς «ΕΠΟΧΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ» παρουσιάζει τη ζωή και το έργο του Ζαχαρία Παπαντωνίου παράλληλα με τα ιστορικά γεγονότα της εποχής του.



Ωστόσο «Τα Ψηλά Βουνά» επικρίθηκαν τόσο εξαιτίας της δημοτικής γλώσσας όσο και του πρωτοποριακού περιεχομένου. Τι είναι λοιπόν εκείνο που προκάλεσε τόσο στην εποχή του;

Μία παρέα 26 παιδιών το καλοκαίρι αποφασίζουν να κάνουν διακοπές στο βουνό. Παίρνουν την άδεια των γονιών τους, τις συμβουλές του δασκάλου τους και ξεκινούν.

Τα παιδιά θα ζήσουν μόνα τους μέσα στο δάσος, χωρίς τους μεγάλους για να τους επιβλέπουν. Θα οργανώσουν τη δική τους μικρή κοινότητα, θα κάνουν φιλίες με τους γείτονες χωρικούς και τους τσοπάνους στα βουνά, θα μάθουν να φτιάχνουν τυρί, ψωμί, να μαγειρεύουν, να χτίζουν. Θα αναλάβουν ρόλους, θα μάθουν να λύνουν προβλήματα, να αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες της ζωής και θα αντιληφτούν τις δυνάμεις τους και τις αδυναμίες τους.



Ζαχαρία Παπαντωνίου,
Τα Ψηλά Βουνά
Αναγνωστικό
της Γ' Δημοτικού,
εικόνες:
Π. Ρούμπος,
Ζ. Παπαντωνίου,
έκδ. 4η, εκδ. οίκος
Δημητράκου
Αθήνα 1929,
Βιβλιοθήκη της
Βουλής

Με το βιβλίο αυτό ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου μιλάει για την αποδοχή του διαφορετικού, για την ελευθερία του πνεύματος, την προστασία της φύσης, την αξία της εργατικότητας, της ομαδικής προσπάθειας και της προσφοράς.

Ανακαλύψτε τα σημεία του βιβλίου που μιλάνε για [οι υποδείξεις των σελίδων αφορούν την έκδοση του 1933]:

1. «Το τραγούδι του μπάρμπα – Φώτη» (σελ. 16). Ποιο είναι τελικά το παράπονο του μπάρμπα – Φώτη και τελικά το παράπονο του καθενός μας;
2. Την κοινότητα των παιδιών. Με ποιο τρόπο τα παιδιά κάνουν καταμερισμό της εργασίας; (σελ. 28)
3. Την ενότητα του ανθρώπου και της φύσης. Η βλαχοπούλα μέσα από τα λόγια της θα μιλήσει στα παιδιά για το δέσιμό της με κάθε δέντρο, με κάθε κλαδί του δάσους (σελ. 36).
4. Το δρόμο που άνοιξαν έτσι ώστε «ένα βουνό ανταμώνει με το άλλο βουνό, μία πόλη δίνει το χέρι στην άλλη» (σελ. 48).
5. Την αγάπη για τη δουλειά. Η βάβω η Χάρμαινα «η πιο γριά που υπάρχει στο Μικρό Χωριό ... λέει, δεν μπορεί να ζήσει χωρίς δουλειά» (σελ. 60).
6. Το σχολείο που έφτιαξαν τα παιδιά και «δεν το περίμενε κανένας» (σελ. 66).
7. Την προσπάθεια των παιδιών να μάθουν στο μικρό τσοπανόπουλο, τον Λάμπρο, να μάθει γράμματα και να αφήσει τα πρόβατα και τα γίδια (σελ. 71).
8. Την προστασία του δάσους. Τα παιδιά γίνονται δασοφύλακες (σελ. 85) και αντιμετωπίζουν με γενναιότητα τους φόβους τους γιατί «όποιος κάνει κείνο που πρέπει, δεν έχει να φοβηθεί κανένα.
9. Τα παιδιά, μικρούς ερευνητές, να δίνουν λογικές απαντήσεις σε μύθους (σελ. 126 και 131).
10. Την εξέλιξη του Λάμπρου (σελ. 192).

Μέσα στο Αναγνωστικό «Τα Ψηλά Βουνά» συναντάμε κάποια τραγούδια που τα παιδιά τραγουδούσαν πάνω στο βουνό.

Οι στίχοι των τραγουδιών αυτών γράφτηκαν από τον Ζαχαρία Παπαντωνίου. Αφού πρόκειται για τραγούδια έχουν νότες! Οι νότες δύο τραγουδιών «Τσιροτρό» και «Κόκορας» υπάρχουν στο τέλος του βιβλίου για να μπορεί ο δάσκαλος να τα μάθει στα παιδιά να τα



Ζαχαρία Παπαντωνίου,
Τα Ψηλά Βουνά
Αναγνωστικό της
Δ' Δημοτικού,
εικόνες:
Ε. Παπαδημητρίου
έκδ. 5η,
εκδοτικός οίκος
Δημητράκου,
Αθήνα 1933,
ΕΚΕΔΙΣΥ

τραγουδούν.

Ακούστε τα τραγούδια αυτά και τραγουδήστε τα στην τάξη σας:

Τσιριτρό

Κόκορας

«Τα Ψηλά Βουνά» έγιναν θεατρικό έργο που παίχτηκε στο θέατρο «Ακροπόλ» την εποχή που η **Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ** με τα ψηφιακά ελληνικά σχολικά εγχειρίδια δημοσιεύονταν στο διαδίκτυο. Ήταν μια θαυμάσια σύμπτωση!



Κάντε κλικ επάνω στη διπλανή εικόνα για να δείτε το βίντεο της ανάβασης των παιδιών στο βουνό όπως παρουσιάστηκε στη θεατρική παράσταση.

Βέβαια, μπορείτε να δημιουργήσετε τη δική σας θεατρική παράσταση! Φτιάξτε ένα σενάριο εμπνευσμένο από τις περιπέτειες των παιδιών και παρουσιάστε το στο σχολείο σας ... και όχι μόνο εκεί. Οι περισσότεροι ρόλοι είναι αγοριών καθώς η ομάδα των παιδιών που παρουσιάζεται στο βιβλίο αποτελείται από αγόρια. Ωστόσο και τα κορίτσια θα μπορούσαν να παίξουν αντρικούς ρόλους, κάτι που συνηθίζεται στο θέατρο και αποτελεί μία από τις λεγόμενες θεατρικές συμβάσεις.



Έλλη Β. Σταματέλου,
Αναγνωστικό τρίτης
Δημοτικού, έκδ. 2η,
εικονογράφηση:
Μ. Αγγελοπούλου,
Ιωάννης Δ. Κολλάρος και
ΣΙΑ, Βιβλιοπωλείο της
"Εστίας", Αθήνα 1934,
ΚΕΝΕΚ

Ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου έγραψε, εκτός από διηγήματα, υπέροχα ποιήματα για παιδιά πολλά από τα οποία βρίσκουμε μέσα στα Αναγνωστικά της **Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ**. Αναζητήστε τα ποιήματα του Ζαχαρία Παπαντωνίου στα Αναγνωστικά και φτιάξτε ένα ψηφιακό Ανθολόγιο με αυτά. Ένα τέτοιο Αναγνωστικό, για παράδειγμα, είναι το διπλανό το οποίο περιλαμβάνει το ποίημα «Του σκύλου η ουρά».

Ακόμα, στο Αναγνωστικό «Τα Κρινολούλουδα θα βρείτε το ποίημα του Ζαχαρία Παπαντωνίου «Ο Παπαγάλος».

Ακούστε το ποίημα αυτό να το τραγουδά ο

Μιλτιάδης Πασχαλίδης.



Αρσινόη Ταμπακοπούλου,
Θεώνη Δρακοπούλου
(Μυρτιάπασσα),
Κρινολούλουδα,
αναγνωστικό για τη δεύτερα
τάξη του Δημοτικού Σχολείου,
εικονογράφηση: Α. Βώπης,
Οργανισμός Εκδόσεως
Σχολικών Βιβλίων,
Αθήνα 1939,
Εργαστήρι Ιστορίας Ν.Ε.
Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

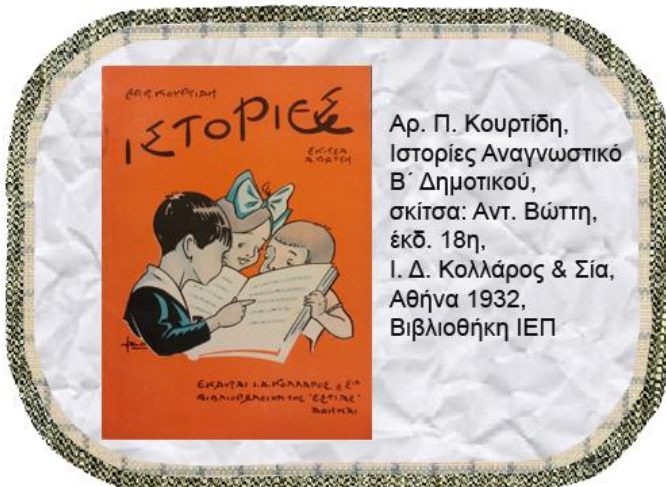
«ΗΡΩΕΣ ΚΑΙ ΗΡΩΙΔΕΣ»

Αναζητήστε τους ήρωες και ηρωίδες των παρακάτω Αναγνωστικών της **Ιστορικής Συλλογής του ΙΕΠ**.



Τον Λεωνίδα
"Από τις ιστορίες της
γιαγιάς" σελ. 3,
του Ν. Έλατου

Το Σταμάτη
στις
"Δεκαοχτώ
λίρες",
σελ. 29

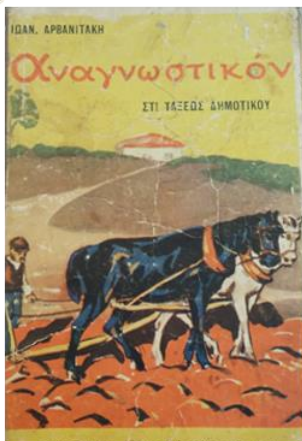


Το μικρό βοσκόπουλο
στο "Πώς ένας μικρός
βοσκός φυλάει πιστά
την παραγγελιά
του πατέρα του",
σελ. 61

Τον Πετρή στο
"Ο Μικρός Σιδηρουργός"
του Θ. Μακρόπουλου,
σελ. 120



Ν. Κοντοπούλου, Δ. Κοντογιάννη,
Γ. Καλματιανού, Θ. Γιαννοπούλου,
Θ. Μακροπούλου,
Αναγνωστικόν Έκτης Δημοτικού,
έκδ. 2η, εικονογράφησης-
ξυλογραφίας Α. Τάσσου,
Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών
Βιβλίων, Αθήνα 1950,
ΚΕΝΕΚ



Ιωαν. Αρβανιτάκη,
Αναγνωστικόν Έκτης
Τάξεως προς
Μεθοδικήν
Διδασκαλίαν της
Καθαρευούσης,
εικόνες: Β. Γερμενή,
έκδ. 3η,
Ιωάννου Δ. Κολλάρου
& ΣΙΑ Α.Ε.,
Αθήνα 1937,
ΚΕΝΕΚ

Τον Πάνο στο
"Η αυτοθυσία του
μικρού Πάνου"
του Α. Σακελλαρίου,
σελ. 71



Γρ. Ξενόπουλος,
Γ. Κονιδιάρη,
Ο Καλός Δρόμος
Αναγνωστικό
Β' Δημοτικού,
εικονογράφηση:
Α. Βώπτη, έκδ. 8η,
εκδότης Ι. Δ. Κολλάρος
& ΣΙΑ, Αθήνα 1932
Βιβλιοθήκη της Βουλής

Τον Γιωργάκη
στο
"Η Τρικλοποδιά"
σελ. 5

Ποιο είναι αυτό το στοιχείο του χαρακτήρα που συνδέει του ήρωες αυτούς;
Θα μπορούσατε να αναφέρεται μερικά χαρακτηριστικά για τον καθένα τους;
Μπορείτε να αναζητήσετε ανάλογες ηρωίδες στα Αναγνωστικά από το 1950 και μετά.
Δημιουργήστε μια αφίσα για να τις παρουσιάσετε.
Γιατί στα Αναγνωστικά του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα δεν βρίσκουμε ηρωίδες;
Τι φανερώνει αυτό για τη θέση της γυναίκας την εποχή εκείνη;

Επιλέξτε μία από τις ηρωίδες των παρακάτω Αναγνωστικών και προσπαθήστε να δημιουργήσετε το προφίλ τους.



Η Μαξιμώ στο
"Διγενής Ακρίτας"
σελ. 86

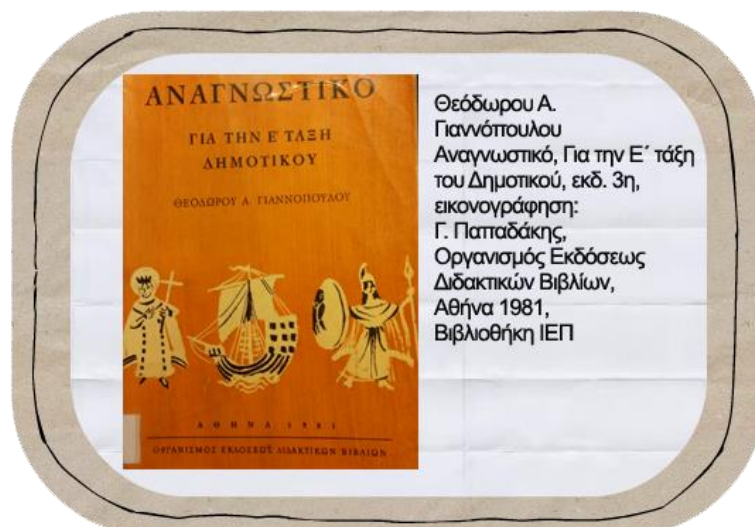
Το συγκεκριμένο κείμενο, ο «Διγενής Ακρίτας», εικονογραφείται διαφορετικά από τον ίδιο καλλιτέχνη, τον Αλέξανδρο Αλεξανδράκη, στις εκδόσεις που ακολούθησαν την αρχική.



Στην 1^η έκδοση του 1965
εικονίζεται Διγενής Ακρίτας
Ποιοι λόγοι αλλά και πια αλλαγή στερεοτύπων εκτιμάτε ότι συνετέλεσαν σε τέτοιου είδους αλλαγές;

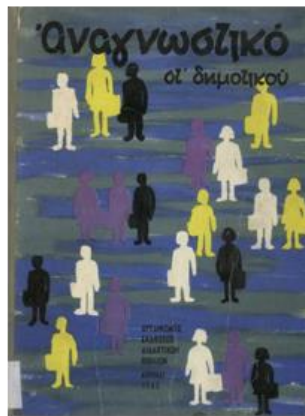


Στην 16^η έκδοση του 1976
εικονίζεται η Μαξιμώ

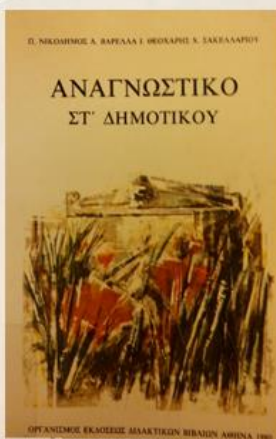


Η Φροσούλα
στο "Βιβλίο"
σελ. 153

Η Μήτραινα στο
"Ανίκητη Ελπίδα"
σελ. 156



Ε. Φωτιάδη, Η. Μηνιάτη,
Γ. Μέγα, Δ. Οικονομίδη,
Θ. Παρασκευόπουλου,
Π. Νιρβάνα, Δ. Ζήση,
Δ. Δαμασκηνού, Ι. Συκώκη,
Κ. Πασαγιάννη,
Π. Δημητράτου,
Α. Στρατηγόπουλου,
Αναγνωστικό ΣΤ' Δημοτικού,
έκδ. 1η, εικονογράφηση:
Αγ. Αστεριάδης,
Οργανισμός Εκδόσεως
Διδακτικών Βιβλίων,
Αθήνα 1965,
Βιβλιοθήκη ΙΕΠ



Π. Νικόδημου, Α. Βαρελλά,
Ι. Θεοχάρη, Χ. Σακελλαρίου,
Αναγνωστικό ΣΤ' Δημοτικού,
έκδ. 1η, εικονογράφηση:
Αντώνης Απέργης,
Οργανισμός Εκδόσεως
Διδακτικών Βιβλίων,
Αθήνα 1980,
Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Η Ελένκω
στο "Σκοτάδι και Φως"
της Νίτσα Τζώρτζογλου,
σελ. 160

Για να δημιουργήσετε το προφίλ των παραπάνω ηρωίδων διερευνήστε τα σημεία που ακολουθούν για να σχηματίσετε μια πρώτη εικόνα γι' αυτές.

1. Το όνομα και την ηλικία της
2. Περιγραφή της εμφάνισής της (ύψος, βάρος, χτένισμα, περπάτημα, τρόπος ντυσίματος, ομιλίας)
3. Το μέρος που κατοικεί, το σπίτι της (συνθήκες διαβίωσης)
4. Καθημερινές συνήθειες και δραστηριότητες
5. Πράγματα που της αρέσουν ιδιαίτερα αλλά και άλλα που απεχθάνεται
6. Θετικά και αρνητικά στοιχεία του χαρακτήρα της
7. Τι γνώμη έχουν οι άλλοι γι' αυτήν αλλά και η ίδια για τον εαυτό της
8. Τα όνειρά της για το μέλλον
9. Το πιο σημαντικό στοιχείο του χαρακτήρα της δηλαδή εκείνο που κεντρίζει περισσότερο το ενδιαφέρον του αναγνώστη
10. Οι αναγνώστες θα συμπαθήσουν ή θα αντιπαθήσουν την ηρωίδα μας;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

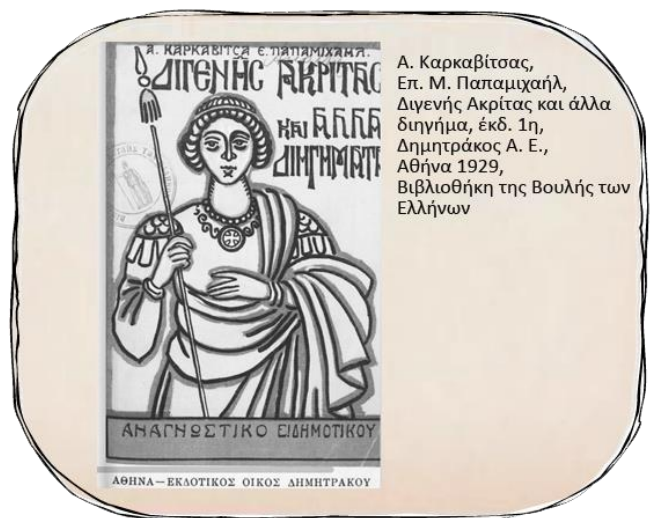
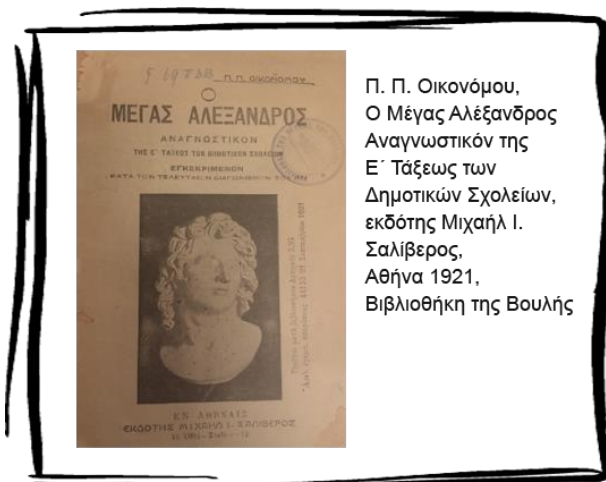
«ΒΙΒΛΙΑ ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑ»

Τα σχολικά βιβλία που κυκλοφορούσαν πριν αρκετά χρόνια συνήθως έπαιρναν τίτλους όπως τα λογοτεχνικά βιβλία. Ας ανακαλύψουμε μερικά τέτοια Αναγνωστικά.

Αναζητήστε στην **Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ** Αναγνωστικά που είχαν τίτλους ηρώων. Ποιο άλλο μάθημα αντικαθιστούσαν τα Αναγνωστικά αυτά; Διερευνήστε το περιεχόμενο και τα κείμενά τους. Τι μάθαιναν τα παιδιά της εποχής εκείνης από τα Αναγνωστικά τους; Σήμερα από ποια βιβλία μαθαίνετε εσείς για τους ήρωες αυτούς;

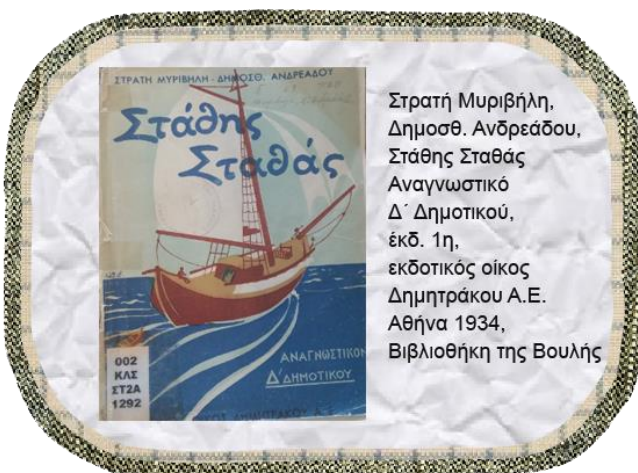
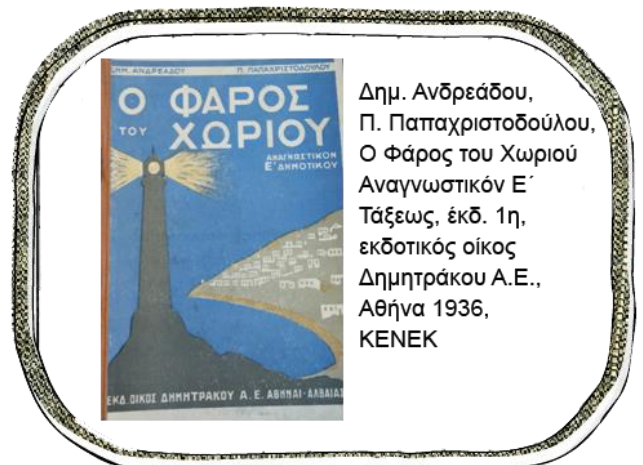
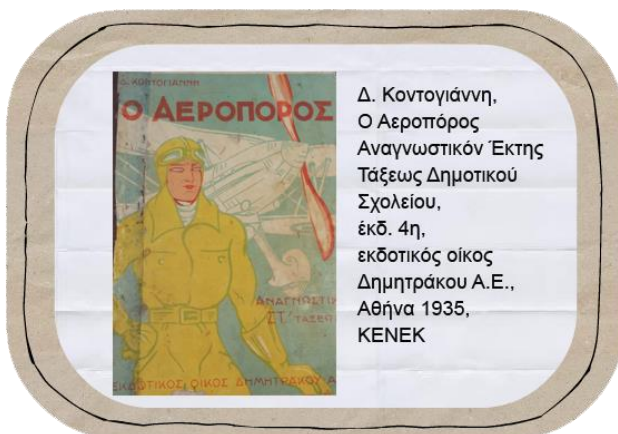
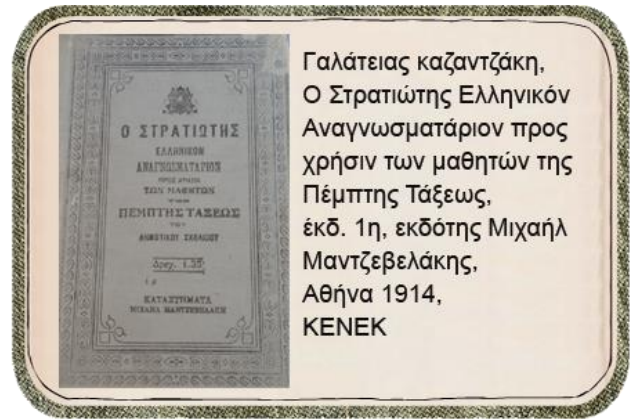
Ανακαλύψτε ένα Αναγνωστικό που σας αρέσει ιδιαίτερα και παρουσιάστε το στην τάξη σας. Πρέπει να αναφέρετε τους συγγραφείς, τίτλο, εκδοτικό οίκο, εικονογράφο (εάν το όνομά του αναφέρεται), χρονολογία και τόπο έκδοσης και φυσικά λίγα λόγια για το περιεχόμενό του.

Για παράδειγμα τέτοια βιβλία είναι:



Σε πολλά Αναγνωστικά ο τίτλος τους συνδέονταν με το περιεχόμενό τους.

Στα παρακάτω βιβλία ανακαλύψτε, αφού τα «ξεφυλλίσετε», το λόγο για τον οποίο το περιεχόμενό τους συνδέεται με τον τίτλο τους. Η κάθε ομάδα θα επιλέξει ένα από τα παρακάτω αναγνωστικά και θα δημιουργήσει έναν ψηφιακό τοίχο για να τα παρουσιάσει.



ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

«ΟΛΑ ΑΛΛΑΖΟΥΝ»



Α. Καρκαβίτσα,
Ν. Έλατου,
Το Ραζακί Σταφύλι
Αναγνωστικό
για τη Δ' Δημοτικού,
εικόνες: Β. Γερμενή,
έκδ. 1η,
εκδότης Ι. Δ. Κολλάρος & ΣΙΑ,
Αθήνα 1932,
Βιβλιοθήκη της Βουλής



Α. Καρκαβίτσα,
Νώντα Έλατου,
Το Ραζακί Σταφύλι
Αναγνωστικό για τη
Δ' Δημοτικού,
εικόνες Α. Πολυκανδριώτη,
έκδ. 1η,
εκδότης Ιωάννης Δ. Κολλάρος
& ΣΙΑ, Αθήνα 1934,
Βιβλιοθήκη της Βουλής

«Το Ραζακί Σταφύλι»

Αναγνωστικό για την Τετάρτη Δημοτικού.

Αναζητήστε τις παραπάνω δύο εκδοχές του βιβλίου αυτού και καταγράψτε τις αλλαγές που έχουν γίνει τόσο στους συντελεστές (π.χ. εικονογράφος) όσο και στο περιεχόμενο.



Γ. Κονιδάρη,
Γ. Καλαρά,
Οδύσσεια
Αναγνωστικό
Γ' Δημοτικού,
έκδ. 2η,
εκδότης Ιωάννης Δ.
Κολλάρος & ΣΙΑ,
Αθήνα 1934,
Βιβλιοθήκη της
Βουλής



Δημοσθ. Μ.
Ανδρεάδη,
Οδύσσεια
Αναγνωστικό
Γ' Δημοτικού,
έκδ. 8η,
εκδοτικός οίκος
Δημητράκου Α.Ε.,
Αθήνα 1934,
Βιβλιοθήκη
της Βουλής

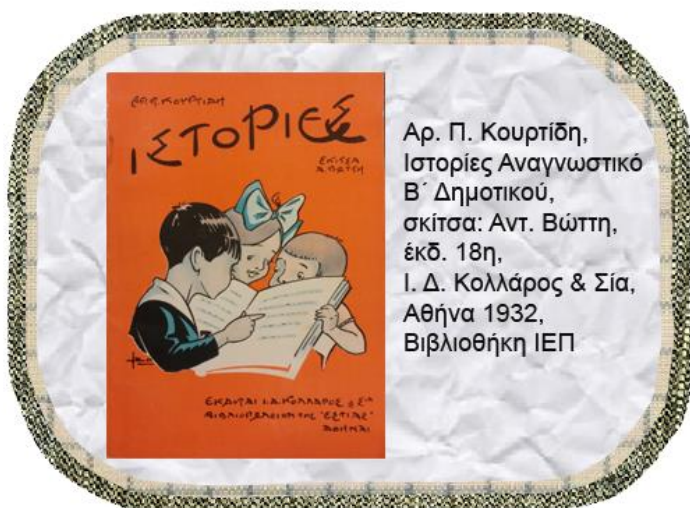
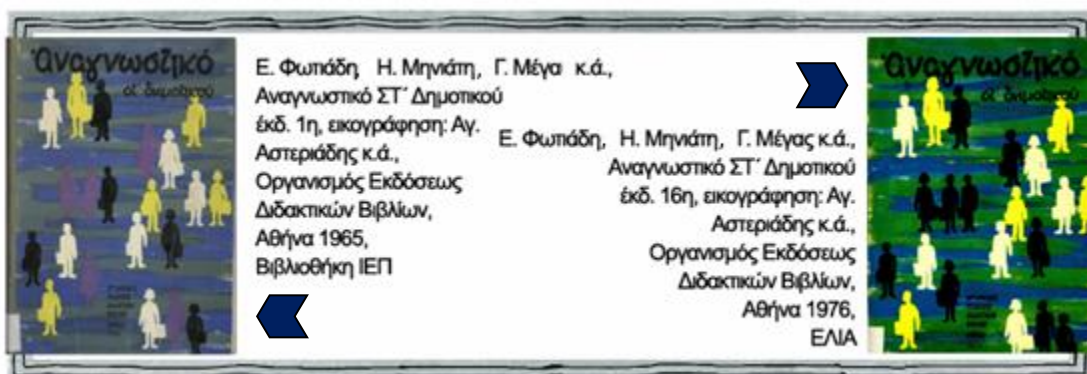
«Οδύσσεια» δύο βιβλία για την Τρίτη τάξη που εκδόθηκαν το 1934.

Τι αλλαγές μπορείτε να παρατηρήσετε στις δύο αυτές εκδόσεις, τόσο ως προς τα εξωτερικά χαρακτηριστικά και τα στοιχεία των συντελεστών τους όσο και ως προς το περιεχόμενο.

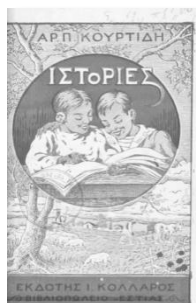


Πολλά Αναγνωστικά επανακυκλοφόρησαν με το ίδιο περιεχόμενο αλλά διαφορετικά εξώφυλλα. Μπορείτε να ανακαλύψετε κάποια από αυτά;

Βέβαια συνέβη και το αντίθετο! Κυκλοφόρησαν Αναγνωστικά της ίδιας τάξης, επιμελημένα από την ίδια συγγραφική ομάδα και με το ίδιο εξώφυλλο, τα οποία εμφανίζουν διαφορετικά κείμενα στα περιεχόμενά τους. Τέτοιο Αναγνωστικό, για παράδειγμα, υπήρξε το παρακάτω. Διερευνήστε τα περιεχόμενα των δύο εκδόσεων και ανακαλύψτε τα κείμενα που αφαιρέθηκαν αλλά και εκείνα που προστέθηκαν με το πέρασμα των χρόνων. Στη νεότερη έκδοση ποιες ενότητες του Αναγνωστικού ενισχύονται και ποιες άλλες ελαχιστοποιούν τα κείμενά τους; Σε ποιες αλλαγές της ελληνικής κοινωνίας και των αναγκών των Ελλήνων εκτιμάτε ότι οφείλονται αυτές οι αλλαγές;



Στην **Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ** θα βρείτε στις διαφορετικές εκδόσεις του ένα ακόμα γνωστό Αναγνωστικό για τη Β' τάξη του Δημοτικού, τις «Ιστορίες» του Αρ. Κουρτίδη. Πρόκειται για ένα Αναγνωστικό που κυκλοφόρησε από το 1923 έως το 1934. Στο διάστημα αυτό το Αναγνωστικό δέχτηκε κάποιες αλλαγές τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς την εμφάνισή του.



Μπορείτε να συγκρίνετε την εικονογράφηση των δύο πρώτων εκδόσεων, του **1923** και **1927**, με εκείνη των δύο τελευταίων εκδόσεων, του 1932 και **1934**. Ποιες διαφορές παρατηρείτε; Ποιοι είναι οι εικονογράφοι; Ενώ αναφέρεται ο εικονογράφος των δύο τελευταίων εκδόσεων γιατί δεν αναφέρονται οι εικονογράφοι των δύο πρώτων;



Ποια εικονογράφηση προτιμάτε; Μπορείτε να γίνει εσείς οι εικονογράφοι! Επιλέξτε μία από τις ιστορίες στις «Ιστορίες» και εικονογραφήστε την με μία εικόνα που να αναπαριστά την κεντρική σκηνή της ιστορίας αυτής.

Αναζητήστε τα Αναγνωστικά του 1939 και 1940, τα λεγόμενα «μεταξικά», και σύγκρινέ τα με τα αντίστοιχα Αναγνωστικά των μετέπειτα χρόνων. Τι παρατηρείτε όσο αφορά το εξώφυλλο, το περιεχόμενο και τη γλώσσα;



Π. Νιρβάνα, Δ. Γ. Ζήση, Ελληνόπουλα, Αναγνωστικό, για την τρίτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου, εικονογράφηση: Ν. Καστανάκης, Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων, Αθήνα 1939, ΕΛΙΑ



Παύλου Νιρβάνα, Δημ. Ζήση κ.ά., Ελληνόπουλα, Αναγνωστικό για την τρίτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου, εικονογράφηση: Ν. Καστανάκης, Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων, Αθήνα 1943, ΕΚΕΔΙΣΥ

Στο Αναγνωστικό «Ελληνόπουλα» του 1939 υπάρχουν κείμενα όπως «Ο στρατός περνά», «4η Αυγούστου» και «Ύμνος της Εθνικής Νεολαίας» τα οποία αφαιρέθηκαν στην έκδοση του 1943. Ακόμα το εξώφυλλο του Αναγνωστικού του 1939 κοσμείται από το φασιστικό χαιρετισμό δύο παιδιών. Στην έκδοση του 1943 τα δύο αυτά παιδιά είναι εντελώς διαφορετικά. Τι αποτυπώνουν οι αλλαγές αυτές για την εποχή στην οποία διδάχθηκαν στα σχολεία;



Δημ. Κοντογιάννη, Νικ. Κοντοπούλου, Παύλου Νιρβάνα, Δημ. Γ. Ζήση κ. ά., Αναγνωστικό για την Έκτη Τάξη του Δημοτικού Σχολείου, εικονογράφηση: Γεώργιος Λυδάκης, Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων, Αθήνα 1940, Βιβλιοθήκη της Βουλής



Δημ. Κοντογιάννη, Νικ. Κοντοπούλου, Παύλου Νιρβάνα, Δημ. Γ. Ζήση κ. ά., Αναγνωστικό για την Έκτη Τάξη του Δημοτικού Σχολείου, εικονογράφηση: Γεώργιος Λυδάκης, Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων, Αθήνα 1947, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ



Γεωργίου Α. Μέγα κ.ά. Αναγνωστικό για την τετάρτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου, εικονογράφηση: Περικλής Βυζάντιος, Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων, Αθήνα 1939, ΕΚΕΔΙΣΥ

Το διπλανό Αναγνωστικό όντας σχολικό βιβλίο του μεταξικού καθεστώτος περιέχει χαρακτηριστικά δείγματα της μεταξικής προπαγάνδας και λογικής που παρουσιάζουν τον Ι. Μεταξά, ως μάγο, αρχηγό και κυβερνήτη της Ελλάδας. Μπορείτε να ανακαλύψετε τα σημεία των κειμένων που εμφανίζετε η προπαγάνδα αυτή; Όπως όλα τα βιβλία του καθεστώτος φέρει τη ρήση του Μεταξά "Είστε Ελληνόπουλα και είναι μεγάλο πράγμα να είναι κανείς Έλληνα".

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5

«ΟΤΑΝ ΕΧΩ ΔΙΑΒΑΣΜΑ ΒΑΡΙΑΜΑΙ»

Πριν αρκετά χρόνια τα σχολικά βιβλία δεν ήταν δωρεάν και οι μαθητές έπρεπε να αγοράσουν από τα βιβλιοπωλεία τα βιβλία τους σύμφωνα με τους τίτλους που όριζε ο δάσκαλος και η δασκάλα τους. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα κάποιοι εκδοτικοί οίκοι να συνδέσουν το όνομά τους με τα βιβλία του σχολείου και να γίνουν γνωστοί στους μαθητές. Ακόμα, για κάθε τάξη δεν κυκλοφορούσε μόνο ένα βιβλίο όπως σήμερα, αλλά περισσότερα. Κάθε εκδοτικός οίκος κυκλοφορούσε, μετά από συνεργασία με τους συγγραφείς, ένα σχολικό βιβλίο για κάθε τάξη. Το βιβλίο που θα διδάσκονταν σε κάθε σχολική τάξη το όριζε ο δάσκαλος ή η δασκάλα της τάξης αυτής και το βιβλίο αυτό αγόραζαν οι μαθητές.

Τα παρακάτω Αναγνωστικά απευθύνονταν στην ίδια τάξη και διδάχθηκαν την ίδια σχολικά χρονιά. Αναζητήστε τα στην [Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ](#) και συγκρίνετε το περιεχόμενό τους ως προς τα θέματα που περιέχουν (ιστορικά, παιδικά, κοινωνικά κλπ.).



Δημοσθ. Μ. Ανδρεάδου,
Αναγνωστικόν Καθαρευούσης
ΣΤ' Δημοτικού,
εικονογράφησις:
Ευθ. Παπαδημητρίου
έκδ. 1η,
εκδοτικός οίκος
Δημητράκου Α.Ε.,
Αθήνα 1932,
ΚΕΝΕΚ



Γεωργίου Α. Μέγα,
Αναγνώσματα Έκτης Δημοτικού
προς Μεθοδικήν Διδασκαλίαν
της Καθαρευούσης,
έκδ. 2η,
εκδότης Ιωάννης Δ. Κολλάρος
& ΣΙΑ
Βιβλιοπωλείον της "Εστίας",
Αθήνα 1932,
ΚΕΝΕΚ



Π. Νιρβάνα, Δ. Γ. Ζήση, Δ. Π. Δαμασκηνού,
"Εμπρός Πάντα Εμπρός!" Αναγνωστικό
για την Έκτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου,
εικονογραφήθηκε στο Ατελιέ
Καστανάκη - Σπάχη,
εκδοτικός οίκος Δημητράκου Α.Ε.,
Αθήνα 1932, ΚΕΝΕΚ

Ο ίδιος εκδοτικός οίκος μπορεί να κυκλοφορούσε την ίδια σχολική χρονιά περισσότερα από ένα Αναγνωστικά βιβλία για την ίδια τάξη. Όπως για παράδειγμα εδώ ο εκδοτικός οίκος του Δημητράκου Α.Ε. για την ΣΤ' Δημοτικού.



Στέλλας Σκλαβουνάκου,
Εκλεκτά Αναγνώσματα
Αναγνωστικόν Ε΄
Δημοτικού,
εικονογράφησις:
Σ. Βιτωρίου,
έκδ. 4η,
εκδότης Ιωάννης Ν.
Σιδέρης,
Αθήνα 1937,
KENEK



Μιχ. Γ. Πετριδῆ,
Κ. Γτσαλιτῆ-Λαχανά,
Το Νέον Αναγνωστικόν
της Ε΄ Τάξεως του
Δημοτικού Σχολείου,
έκδ. 3η,
εκδότης Α. Ι. Ράλλης & ΣΙΑ,
Αθήνα 1937,
KENEK



Π. Νιρβάνα,
Δ. Ζήση,
Δ. Δαμασκινού,
Φύσις και Ζωή
Αναγνωστικόν για την
Τετάρτην Τάξιν του
Δημοτικού Σχολείου,
έκδ. 1η, εκδ. οίκος
Δημητράκου Α.Ε.,
Αθήνα 1937,
KENEK

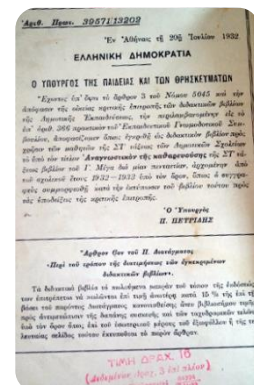


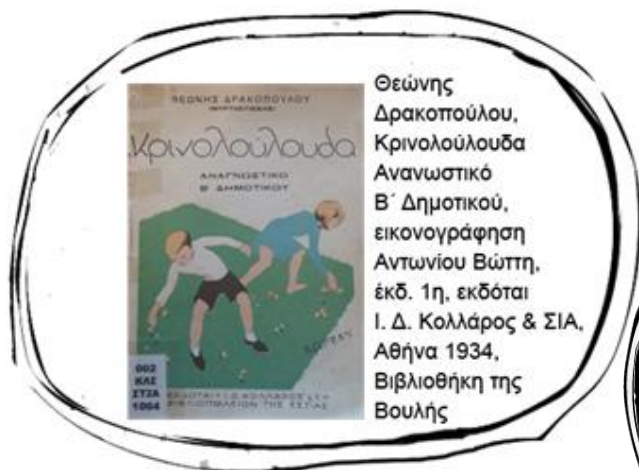
Δημ. Ι. Κοντογιάννη,
Ο Αυγερινός
Αναγνωστικόν δια την
Δ΄ Τάξην του Δημοτικού,
έκδ. 1η,
εκδοτικός οίκος
Δημητράκου Α.Ε.,
Αθήνα 1937,
KENEK

Αν παρατηρήσετε στην πρώτη σελίδα του κάθε βιβλίου και κυρίως στην τελευταία υπάρχει μία εγκριτική απόφαση.

Με την απόφαση αυτή έδινε άδεια ο Υπουργός Παιδείας στο βιβλίο αυτό να κυκλοφορήσει και να διδαχθεί.

Τι άλλο ορίζει η απόφαση αυτή;





Θεώνης
Δρακοπούλου,
Κρινολούλουδα
Αναγνωστικό
Β' Δημοτικού,
εικονογράφηση
Αντωνίου Βώπτη,
έκδ. 1η, εκδότης
Ι. Δ. Κολλάρος & ΣΙΑ,
Αθήνα 1934,
Βιβλιοθήκη της
Βουλής



Σπυρ. Ματάλα,
Τα Καλά Παιδιά
Αναγνωστικόν
Β' Δημοτικού,
έκδ. 1η,
εκδότης Α. Ι. Ράλλης,
Αθήνα 1934,
ΚΕΝΕΚ

Κάποιες φορές την ίδια σχολική χρονιά οι εκδοτικοί οίκοι κυκλοφορούσαν δύο, τρία ακόμα και τέσσερα βιβλία για την ίδια τάξη. Οι εκδοτικοί οίκοι ανταγωνίζονταν μεταξύ τους ώστε τα δικά τους Αναγνωστικά να είναι αυτά που θα έχουν τη μεγαλύτερη κυκλοφορία. Ποιο θα επιλέγατε και γιατί; Ετοιμάστε μία παρουσίαση του Αναγνωστικού που η κάθε ομάδα επέλεξε προβάλλοντας τα «δυνατά» του σημεία απέναντι στα άλλα Αναγνωστικά της ίδιας σχολικής χρονιάς για την ίδια τάξη.



Δ. Δεληπέτρου,
Αθ. Παπαιωάννου,
Το Αναγνωστικό
μου Τρίτης
Δημοτικού,
έκδ. 1η,
εκδοτικός οίκος
Μιχ. Ι. Σαλιβέρου
Α.Ε.,
Αθήνα 1936,
ΚΕΝΕΚ



Δημ. Παπαιωάννου,
Ο Φίλος των Παιδιών
Αναγνωστικό Γ'
Δημοτικού,
εικονογράφησης
Ατελιέ Καστανάκη-Σπάχη
εκδ. 7η,
εκδοτικός οίκος
Ι. Ν. Σιδέρη,
Αθήνα 1936,
ΚΕΝΕΚ



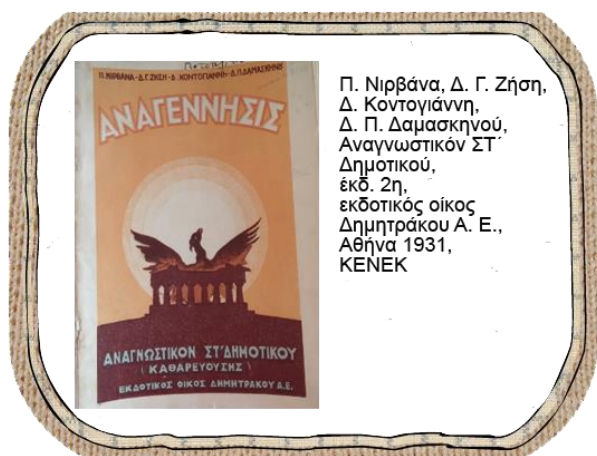
Ευαγγ. Πανέτσου,
Ελεν. Σαμίου,
Η Δάφνη Αναγνωστικό
για τη Γ' Τάξη του
Δημοτικού,
έκδ. 5η,
εκδότης Ι. Ν. Σιδέρης,
Αθήνα 1936,
ΚΕΝΕΚ



Σ. Σπεράντζα,
Αγλ. Μεταλλινού,
Παιδικά Χρόνια
Αναγνωστικόν
Γ' Δημοτικού,
εικονογράφηση:
Ι. Σκαρλάτου, έκδ. 2η,
εκδότης Αριστ. Ι. Ράλλης
& ΣΙΑ, Αθήνα 1936,
ΚΕΝΕΚ

Μπορείτε να ανακαλύψετε στην **Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ** και άλλων Αναγνωστικών για την ίδια τάξη και της ίδιας σχολικής χρονιάς αλλά από διαφορετικούς εκδοτικούς οίκους που δεν αναφέρονται παραπάνω;

Τα παρακάτω Αναγνωστικά εκδόθηκαν από τους τρεις περισσότερο γνωστούς εκδοτικούς οίκους των σχολικών βιβλίων. Βέβαια, υπήρχαν και αρκετοί άλλοι.



Φτιάξτε έναν κατάλογο με τους εκδοτικούς οίκους που βρήκατε και τους τίτλους των Αναγνωστικών που εξέδωσαν τη δεκαετία 1926 – 1936 για την τάξη σας.



Ο κατάλογος θα πρέπει να περιέχει τα στοιχεία που παρουσιάζονται στη διπλανή εικόνα.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 6

«ΠΡΩΤΟΓΡΑΜΜΑΤΑ»

Τα πρωτογράμματα ομόρφυναν τις σελίδες πολλών Αναγνωστικών με τα οποία ο εικονογράφος του σχολικού βιβλίου φιλοτεχνούσε το πρώτο γράμμα της πρώτης παραγράφου του κειμένου ή του ποιήματος. Συνήθως τα σχέδια που πλαισιώναν τα πρωτογράμματα σχετίζονταν με το περιεχόμενο του κειμένου που ακολουθούσε. Ας τα ανακαλύψουμε ...

Αναζητήστε τα πρωτογράμματα στα Αναγνωστικά της **Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ** (παρακάτω θα δείτε μερικά από αυτά και τα Αναγνωστικά στα οποία βρίσκονται) και φτιάξτε μία παρουσίασή με εκείνα που σας άρεσαν περισσότερο.

Ύστερα, επιλέξτε ένα κείμενο από τα Αναγνωστικά στα οποία συμμετέχει ως συγγραφέας η Αγγελική Βαρελλά και ζωγραφίστε το δικό σας πρωτόγραμμα για να το διακοσμήσετε.



Την Σικελίαν, κατά τους αρχαίους χρόνους, εκόσμων
πολλάι και μεγάλαι ελληνικαί πόλεις, των οποίων η
μεγίστη και πολυανθρωποτάτη και πλουσιωτάτη
εκαλείτο Συράκουσαι.

Οι Έλληνες, οι οποίοι κατώκουν εκεί εθεωρούντο
ευτυχείς. Αλλ' η ευτυχία αύτη δεν ήτο αληθής.
Έλειπεν η ελευθερία, το πολυτιμότεον αγαθόν.

ΔΑΜΩΝ ΚΑΙ ΦΙΝΤΙΑΣ στο
Χ. Δημητρακοπούλου, *Οδηγοί της Ζωής*
Αναγνωστικόν ΣΤ' Δημοτικού,
εικονογράφηση: Ι. Μεσσηνέζης, έκδ. 2^η,
εκδοτικός οίκος Ι. Ν. Σιδέρη, Αθήναι 1936,
Βιβλιοθήκη ΙΕΠ



Εμπρός του στέκεται καμαρωμένο,
Μαύρο σαν κόρακας χρυσά ντυμένο,
Άτι αξετίμητο, φλόγα, φωτιά, Καθάριο
αράπικο, το λεν Βοριά

ΤΟ ΑΛΟΓΟ στο
Νώντα Έλατου & Δ. Βουτυρά, *Η Ζωή μας*
Αναγνωστικό ΣΤ' τάξη Δημοτικού,
εικονογράφηση Ευθύμης Παπαδημητρίου,
έκδ. 1^η, εκδοτικός οίκος Δημητράκου, Αθήνα
1929, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ





Ήμουν ακόμα πολύ παιδί, όταν τον είδα.
Ναι! Τον τελευταίο συμπολεμιστή του
Ανδρούτσου! τον επρόφτασα.

«Σ' αυτό το σπίτι, μου είπαν, έμπα και θα
τον ιδής». Έβγαλα το μαθητικό μου καπέλο
και προχώρησα σιγά. Θα ήταν ενενήντα
χρονών ο γέρος. Εκαθόταν στη μέση της
μοναδικής κάμαρας του σπιτικού σ' ένα
σκαμνί, ακίνητος, κρατώντας μια
μαγκούρα γερή από πρινάρι και φορώντας
το μεγάλο φέσι του ορθό. Δε μιλούσε. Με
τα γεροντικά του μάτια, κόκκινα σαν το
καμμένο κάρβουνο, έβλεπε τα
περασμένα...

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΤΟΥ
ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ στο Νώντα Έλατου & Δ.
Βουτυρά, *Η Ζωή μας Αναγνωστικό ΣΤ' τάξη*
Δημοτικού, εικονογράφηση Ευθύμης
Παπαδημητρίου, έκδ. 1^η, εκδοτικός οίκος
Δημητράκου, Αθήνα 1929, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ



Καθ' όλας τας εποχάς ο άνθρωπος, οσάκις επρόκειτο να
μετακινηθή ή να διανύση αποστάσεις, είχε ως
σύνθημά του το:

-Πάντοτε ταχύτερον!

Αλλ' η εποχή μας, η σημερινή εποχή, χωρίς αντίρρηση
δύναται να ονομασθή η κατ' εξοχήν «εποχή της
ταχύτητος.

ΠΑΝΤΟΤΕ ΤΑΧΥΤΕΡΟΝ στο Μιχ. Γ. Πετρίδη & Κ.
Γιοτσαλίτου-Λαχανά, *Το Νέον Αναγνωστικόν*
της Ε' τάξεως του Δημοτικού Σχολείου,
εικονογράφηση Γ. Γρηγόρη, έκδ. 1^η, εκδότης Α.
Ι. Ράλλης & Σ^{ΙΑ}, Αθήναι 1936, Βιβλιοθήκη της
Βουλής

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 7

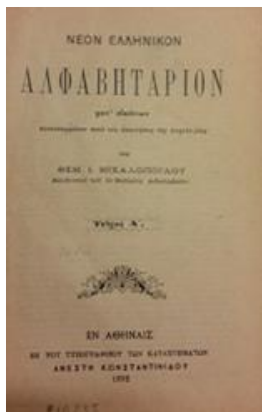
«ΤΑ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΑ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ»

Τα Αλφαβητάρια είναι τα σχολικά βιβλία που θυμόμαστε περισσότερο ίσως γιατί αποτελούν τα σχολικά εκείνα βιβλία που μάθαμε τα πρώτα μας γράμματα.

Στην **Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ** μπορείτε να ανακαλύψετε και να γνωρίσετε τα περισσότερα από αυτά μέχρι το 1982.

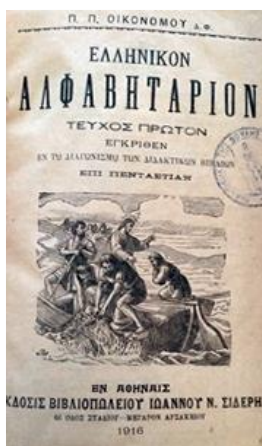
Βάλτε τα στη σειρά σε μία χρονογραμμή και παρατηρήστε τις αλλαγές που γίνονταν στο πέρασμα του χρόνου τόσο στην εικονογράφησή τους όσο και στη γλώσσα που έχουν γραφτεί. Πότε εμφανίζεται για πρώτη φορά η δημοτική γλώσσα;

Παρακάτω παρουσιάζονται μερικά από τα Αλφαβητάρια τα οποία θα πρέπει να αναζητήσετε, να μελετήσετε και να συμπεριλάβετε στη χρονογραμμή καθώς αποτέλεσαν σημαντική αναφορά για τα σχολικά βιβλία της εποχής τους.



1892

Θεμ. Ι. Μιχαλόπουλου, *Νέον Ελληνικόν Αλφαβητάριον μετ' εικόνων συντεταγμένον κατά τας απαιτήσεις της ψυχολογίας Τεύχος Α΄*, εκ του τυπογραφείου των καταστημάτων Ανέστη Κωνσταντινίδου, εν Αθήναις 1892, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ



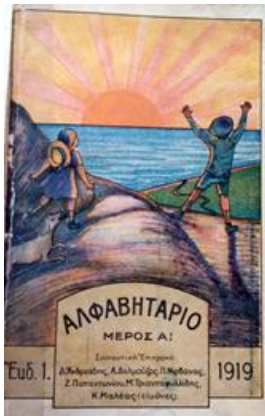
1916

Π. Π. Οικονόμου, *Ελληνικόν Αλφαβητάριον Τεύχος Πρώτον*, έκδοσις βιβλιοπωλείου Ιωάννου Ν. Σιδέρη, εν Αθήναις 1916, Βιβλιοθήκη της Βουλής



1918

Επ. Γ. Παπαμιχαήλ, *Αλφαβητάριο Μέρος Α'*, εικονογράφηση Π. Ρούμπος, έκδοση 4^η, εκδότης Δ. Δημητράκος, Αθήναι 1918, Βιβλιοθήκη της Βουλής



1919

Δ. Ανδρεάδης, Α. Δελμούζος, Π. Νιρβάνας, Ζ. Παπαντωνίου, Μ. Τριανταφυλλίδης, *Αλφαβητάριο Πρώτο Μέρος*, εικονογράφηση Κ. Μαλέας, έκδοση 2^η, τυπογραφείο «Εστία», Αθήναι 1920, Βιβλιοθήκη της Βουλής



1935

Δ. Δούκας, Δ. Δεληπέτρος, *Αλφαβητάριο Τα παιδάκια*, εικονογράφηση Τ. Καλμούχος, έκδ. 2^η, Ιωάννης Ν. Σιδέρης, Αθήνα 1935, ΚΕΝΕΚ



1938

Δ. Πρίντεζης, Μ. Φλέσσα, *Αλφαβητάριο Το πρώτο μου βιβλίο*, έκδ. 5^η, Ιωάννης Ν. Σιδέρης, Αθήνα 1938, ΚΕΝΕΚ



1950

Επαμεινώντας Γεραντώνης, *Αλφαβητάριο Τα Καλά Παιδιά*, εικονογράφηση Κώστας Π. Γραμματόπουλος, έκδοση 1^η, Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων, Αθήνα 1950 (α' έκδοση 1949), Βιβλιοθήκη Ι.Ε.Π.



1975

Ι. Κ. Γιαννέλης & Γ. Σακκάς, *Αλφαβητάριο*, εικονογράφηση Κώστας Π. Γραμματόπουλος, έκδοση 13^η, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα 1975 (α' έκδοση 1955), Βιβλιοθήκη Ι.Ε.Π.